

чески групи на населението като заетите, безработните, работещите пенсионери и др.

Законоустановената възраст в страната за наемане на работа е 16 навършени години. При изследване на работната сила съгласно международните стандарти за долна граница е приета възрастта 15 навършени години. Поради това в моделите първата възрастова група на активните лица се определя в интервала 15-20 години. Също за удобство горните граници на петгодишните групи $x+5$ са окръглени на 0 и 5 ненавършени години. За горна граница на икономическата активност е прието навършването на 75-годишната възраст. Трябва да се има предвид, че се регистрира икономическа активност и в по-високите възрасти, особено в частния сектор, селското стопанство, търговията и услугите. Останалото население в разширения трудоспособен възрастов интервал 15-74 навършени години е икономически неактивно и се отбелязва в статията като „неактивни”. По-нататък неактивните се подразделят на две подгрупи: неактивни неинвалидизирани и инвалидизирани.

Икономически активното население може да се анализира и прогнозира с различни методи и модели, изборът на които зависи основно от наличието на необходимата за тях информация. Отделните методи и модели са обединени в четири основни групи: екстраполационни модели, демографско-икономически (регресионни), структурни и мултистатусни. В статията те са представени накратко в същата последователност.

ЕКСТРАПОЛАЦИОННИ МОДЕЛИ

С тези модели се установяват трайно действащи тенденции (за краткост - само „тенденции”) в развитието на броя и структурите на активните през даден отчетен период, които след това се екстраполират за прогнозен период. Посоченото развитие се изразява чрез динамични редове с ежегодни данни за активните. Най-общо екстраполационните методи и модели се подразделят на два основни класа: класически (неадаптивни) и адаптивни. С класическите методи се пренася в бъдещето инерционността на развитието, която е установена от отчетния период. По този начин се запазва същото влияние на основните фактори и тенденции от изминалия период.

С другите - адаптивни (приспособяващи се) - методи посочената инерционност в развитието се коригира с отчитане на непрекъснато изменящите се условия във времето, с които особено често се характеризират икономическите и социалните явления (Русев, 1999а). Тези промени се отразяват в адаптивните модели чрез различно претегляне на отделните членове на динамичния ред. По принцип на последните (нови) членове се дават по-големи тегла, които с отдалечаване към началото на реда стават все по-малки. Независимо от по-големите възможности на адаптивните модели обаче най-